

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії Центральної та Східної Європи
і спеціальних галузей історичної науки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна історія світу

Освітня програма «Управління міжнародним бізнесом»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Галузь знань 07 «Управління і адміністрування»

Затверджено на
засіданні кафедри
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Економічна історія світу
Викладач (-і)	Комар Володимир Леонович
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-46
Е-mail викладача	wolodymyr.komar@gmail.com
Формат дисципліни	лекції, практичні, самостійна робота
Обсяг дисципліни	90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?
Консультації	Очні консультації: 2 години у понеділок
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Економічна історія світу» займає чільне місце у системі вузівської підготовки фахівців економічного профілю, її вивчення сприяє формуванню у студентів економічної культури та нового економічного мислення, вміння на основі історичних фактів логічно доводити і обґрунтовувати економічну політику і практику попередніх періодів і сьогодення.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета навчальної дисципліни: системне вивчення питань світового економічного процесу на різних етапах історії, сприяння розвитку творчого мислення студентів, вміння самостійно працювати з літературою, давати оцінку соціально-економічним явищам і процесам, що повинно забезпечити глибоке і всебічне опанування курсом.</p> <p>Завдання: на засадах цивілізаційної концепції розвитку людства сформувати сучасне економічне мислення та світогляд студентів; забезпечити засвоєння ними знань і методів історичного аналізу економічних процесів.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Здатність аналізувати економічні чинники виникнення конкретних ситуацій в історичних подіях.</p> <p>Уміння виявляти спільні й відмінні риси в теоретико-методичних підходах українських і зарубіжних вчених.</p> <p>Цілеспрямовано вивчати та відстоювати загальнолюдські, національні демократичні і духовно-культурні цінності, вироблені світовою цивілізацією в процесі історичного розвитку.</p> <p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>Уміння обирати та використовувати сучасні теорії, методологічні засади і досягнення вітчизняної та зарубіжної економічної науки та освіти.</p> <p>Уміння сприймати сутність і особливості економічних процесів в ході історичного розвитку світової цивілізації та місця в них вітчизняного минулого.</p> <p>Здатність займати активну життєву позицію у відстоюванні своєї точки зору та історичної об'єктивності з проблем минулого та сьогодення.</p> <p>Уміння використовувати на практиці програмно-технічні засоби інформатики та сучасні інформаційні системи і технології.</p> <p>Здатність здійснювати наукові дослідження з визначеної тематики.</p> <p>Уміння виявляти та розв'язувати дослідницькі проблеми, здійснювати дослідження проектів на належному рівні.</p> <p>Здатність використовувати іноземну мову в практичній діяльності за спеціальністю.</p> <p>Уміння працювати з джерелами та фаховою літературою.</p>	

--

5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
Лекції			12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			18		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ Вибірковий		
III	Міжнародні економічні відносини	II	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1 Вступ до курсу. Предмет, мета та завдання навчальної дисципліни. Сутність поняття «світова цивілізація». Основні історичні періоди. Історичні типи та форми організації господарства, їх соціальна та організаційна структура та їх еволюція	Самостійна робота 2 год	- Вербова О. Економічна історія: Навчальний посібник. Львів .2002 - Економічна історія з арубіжних країн. За ред. Уперенка М.О. Харків. 2009. - Лановик Б.Д. Економічна історія України і світу. К., 1999. - Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства: Навч. посіб. К. 1996. - = - Юхименко П. І. Економічна історія: Навч. посіб. К., 2004.	Робота над історичними та економічними термінами	Максимальна оцінка - 5	до наступного тематичного заняття згідно розкладу
Тема 2. Економіка стародавнього світу. Основні	Лекція 2 год Семінарськ	- Історія економіки та економічної	Робота над джерелами	Максимальна оцінка - 5	до наступного тематичного

<p>етапи розвитку й особливості господарства первісного суспільства. Економічний розвиток стародавніх цивілізацій. Господарство Стародавньої Греції. Античний Рим: економічні причини розквіту і занепаду.</p>	<p>е заняття 4 год Самостійна робота 6 год</p>	<p>думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХст.: навч. посібн. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В.Козюка, Л.А.Радіонової .-К.: 2011 -Лановик Б.Д. Економічна історія України і світу.К.,1999 -Юхименко П. І. Економічна історія: Навч. посіб. К., 2004</p>	<p>ми та літерату рою.</p>		<p>о заняття згідно розкладу</p>
<p>Тема 3. Господарство Європи епохи феодалізму V – XV ст. Етапи становлення феодальної економіки та їх характерні риси. Економіка Франкської держави. Сеньоріальне господарство. Середньовічне місто. Розвиток ремесла і торгівлі. Кредити і фінанси в середньвіччі. Розвиток господарства в Київській державі IX – XIV ст. Вплив європейської економіки на господарську діяльність українських земель другої половини XIV – XVIст.</p>	<p>Лекція 2 год. Семінарськ е заняття 2 год Самостійна робота 6 год</p>	<p>- Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХст.: навч. посібн. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В.Козюка, Л.А.Радіонової .-К.: 2011 -Лановик Б.Д. Економічна історія України і світу.К.,1999 -Юхименко П. І. Економічна історія: Навч. посіб. К., 2004</p>	<p>Робота над джерела ми та літерату рою.</p>	<p>Максималь на оцінка - 5</p>	<p>до наступного тематичног о заняття згідно розкладу</p>

<p>Тема 4. Економічний розвиток світу в епоху капіталізму Розвиток товарно-грошових відносин і зародження капіталістичного виробництва.</p> <p>Розвиток феодалізму та умови та умови виникнення капіталістичного способу виробництва.</p> <p>Великі географічні відкриття та їхній вплив на економічний розвиток Європи.</p> <p>Первісне нагромадження капіталу, як вихідний пункт становлення капіталізму в Західній Європі: ознаки та джерела.</p> <p>Промисловий переворот. Індустріалізація. Особливості аграрного розвитку. Колоніальна експансія. Імперіалізм</p>	<p>Лекція 2 год. Семінарське заняття 4 год Самостійна робота 6 год</p>	<p>- Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХст.: навч. посібн. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В.Козюка, Л.А.Радіонової .-К.: 2011 -Лановик Б.Д. Економічна історія України і світу.К.,1999 -Юхименко П. І. Економічна історія: Навч. посіб. К., 2004</p>	<p>Робота над джерелами та літературою.</p>	<p>Максимальна оцінка - 5</p>	<p>до наступного тематичного заняття згідно розкладу</p>
<p>Тема 5. “Розвиток світової економіки у другій пол. ХІХ ст. - першій пол. ХХ ст. Друга технологічна революція і розвиток світових</p>	<p>Семінарське заняття 2 год Самостійна робота 8 год</p>	<p>ВербоваО. Економічна історія: Навчальний посібник.Львів .2002 -Економічна історіязарубіжних країн. За ред. Уперенка</p>	<p>Робота над джерелами та літературою</p>	<p>Максимальна оцінка - 5</p>	<p>до наступного тематичного заняття згідно розкладу</p>

<p>продуктивних сил. Становлення і розвиток монополій, та їх особливості в США та Німеччині. Колоніальна система господарства та її характерні риси. Етатизм в економіці Великобританії і Франції.</p>		<p>М.О.Харків.2009. - Лановик Б.Д. Економічна історія України і світу.К.,1999.</p>			
<p>Тема 6. Господарство світу міжвоєнний період Подолання економічних наслідків Першої світової війни. Стабілізація господарства у 1920-х роках. Світова економічна криза 1929 – 1933 рр. Економічний розвиток у 30-х роках ХХ ст.</p>	<p>Лекція 2 год Самостійна робота 8 год</p>	<p>-Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХст.: навч. посібн. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В.Козюка, Л.А. Радіонової.– К.: Знання, 2011 -Царенко О. М. Захарчук А.С. Економічна історія країни і світу. Навчальний посібник. Суми.2000. - Юхименко П. І. Економічна історія: Навч. посіб. К., 2004.</p>	<p>Робота над джерелами та літературою</p>	<p>Максимальна оцінка - 5</p>	<p>до наступного тематичного заняття згідно розкладу</p>
<p>Тема 7. Економічний розвиток Росії в другій половині ХІХ – ХХ ст. Вплив реформ 60 – 70-х рр. ХІХ ст. на зростання</p>	<p>Лекція 2 год. Семинарське заняття 2 год Самостійна робота 6 год</p>	<p>- Вербова О. Економічна історія: Навчальний посібник. Львів .2002 - Економічна історія</p>	<p>Робота над джерелами та літературою</p>	<p>Максимальна оцінка - 5</p>	<p>до наступного тематичного заняття згідно розкладу</p>

<p>економічного розвитку Росії.</p> <p>Економіка Росії в період монополістичної моделі ринкового господарства (початок ХХ ст.)</p> <p>Більшовицька економіка першої половини ХХ ст.: воєнний комунізм, НЕП, радянська модернізація.</p> <p>Економічний розвиток Радянського Союзу в другій пол. ХХ ст.: Відлига. Застій. Горбачовська перебудова.</p>		<p>арубіжних країн. За ред. Уперенка М.О.Харків.2009.</p> <p>- Козлова А. І. Економічна історія. Навчальний посібник. К.,2009.</p>			
<p>Тема 8. Світове господарство (1939 р. – 90-ті роки ХХ ст.)</p> <p>Економіка країн світу в роки Другої світової війни. Динаміка та структурні зміни господарського розвитку другої половини 40–90-х років ХХ ст. Розвиток сільського господарства. Становлення і розвиток нових індустріальних країн.</p>	<p>Лекція 2 год Семінарське заняття 2 год Самостійна робота 6 год</p>	<p>-Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХст.: навч. посібн. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В.Козюка, Л.А. Радіонової.– К.: Знання, 2011</p> <p>-Царенко О. М. Захарчук А.С. Економічна історія країни і світу. Навчальний посібник. Суми.2000.</p> <p>- Юхименко П. І. Економічна історія: Навч.</p>	<p>Робота над джерелами та літературою</p>	<p>Максимальна оцінка - 5</p>	<p>до наступного тематичного заняття згідно розкладу</p>

		посіб. К., 2004.			
<p>Тема 9. Економічне піднесення країн Азії в другій половині ХХ – поч.ХХІ ст. Японське економічне диво. Економічне піднесення Китаю. Зростання індійської економіки. Південна Корея, Сінгапур, Тайвань, Гонконг – «азійські тигри».</p>	<p>Семінарське заняття 2 год Самостійна робота 6 год</p>	<p>- Вербова О. Економічна історія: Навчальний посібник. Львів .2002 - Економічна історія зарубіжних країн. За ред. Уперенка М.О. Харків. 2009. - Козлова А. І. Економічна історія. Навчальний посібник. К., 2009.</p>	<p>Робота над джерелами та літературою</p>	<p>Максимальна оцінка - 5</p>	<p>до наступного тематичного заняття згідно розкладу</p>
<p>Тема 10. Економіка Європейського Союзу на сучасному етапі. ЄС та його структурна організація. Система прийняття рішень в Євросоюзі. Економічна політика ЄС.</p>	<p>Самостійна робота 6 год</p>	<p>-Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХст.: навч. посібн. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В. Козюка, Л.А. Радіонової.– К.: Знання, 2011 -Царенко О. М. Захарчук А.С. Економічна історія країни і світу. Навчальний посібник. Суми. 2000. - Юхименко П. І. Економічна історія: Навч. посіб. К., 2004.</p>	<p>Робота над джерелами та літературою</p>	<p>Максимальна оцінка - 5</p>	<p>до наступного тематичного заняття згідно розкладу</p>
6. Система оцінювання курсу					

Шкала перерахування оцінок					
Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік	
90-100	відмінно	5	A	зараховано	
81-89	добре	4	B		
71-80			C		
61-70	задовільно	3	D		
51-60			E		
25-50 (50-100)	Допускається до здачі іспиту (виставляється залік)				
0-25 (0-50) (за роботу в семестрі)	незадовільно (оцінка автоматично виставляється у відомість)	2	FX	Не зараховано	
Сума балів по талону № 1, 2 0-50	незадовільно	2	FX		
Сума балів по талону № 3 0-50	незадовільно	2	F		
Загальна система оцінювання курсу	Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить до заліку:				
	Поточний контроль	Контрольна роботи	Колоквіум	Самостійна робота	Всього
	35 балів	30 балів	20 балів	15 балів	100 балів
Семінарські заняття (поточний контроль)	<p>Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від "1" до "5". Позначення "0" виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, або через відсутність на занятті без поважної причини, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях визначається як середнє арифметичне помножене на коефіцієнт. Середнє арифметичне визначається як сума набраних студентом балів поділена на кількість занять, в яких він брав участь і був оцінений. При цьому відсутність студента на занятті без поважної причини враховується при вирахуванні середнього арифметичного. Кожен студент зобов'язаний взяти активну участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.</p> <p>Пропущене з поважних причин заняття студент може "відпрацювати" у формі, визначеній викладачем та кафедрою. При цьому виставлення оцінки не передбачається, але це відпрацьоване заняття не впливатиме на середній арифметичний бал студента. Як правило "відпрацювання" проходить у вигляді написання і захисту</p>				

	реферату на визначену викладачем тему (вимоги до додаткової реферативної роботи встановлюються викладачем та кафедрою окремо).														
Вимоги до контрольної роботи	Написання контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти екзамен за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання. Контрольна робота передбачає формулювання 5 завдань: 2 теоретичних, 1 практичного (на знання історичних джерел), 1 знання термінів та 1 на знання хронології. Критерії оцінювання завдань на контрольній роботі (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):														
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Завдання</th> <th>Кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 теоретичне</td> <td>10 балів</td> </tr> <tr> <td>2 теоретичне</td> <td>10 балів</td> </tr> <tr> <td>3 практичне</td> <td>5 балів</td> </tr> <tr> <td>4 знання термінів</td> <td>3 бали</td> </tr> <tr> <td>5 знання хронології</td> <td>2 бали</td> </tr> </tbody> </table>	Завдання	Кількість балів	1 теоретичне	10 балів	2 теоретичне	10 балів	3 практичне	5 балів	4 знання термінів	3 бали	5 знання хронології	2 бали		
	Завдання	Кількість балів													
	1 теоретичне	10 балів													
	2 теоретичне	10 балів													
	3 практичне	5 балів													
	4 знання термінів	3 бали													
5 знання хронології	2 бали														
Колоквіум	Оцінювання рівня засвоєння цілого блоку питань, що виносяться на самостійне вивчення студентів відбувається у вигляді усного колоквіуму. Перелік питань додається. Критерії оцінювання колоквіуму (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів)														
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Критерії</th> <th>Бали</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії</td> <td>16-20 балів</td> </tr> <tr> <td>правильна стисла відповідь</td> <td>12-15 балів</td> </tr> <tr> <td>поверхова відповідь</td> <td>8-11 балів</td> </tr> <tr> <td>поверхова відповідь з наявністю окремих помилок</td> <td>4-7 балів</td> </tr> <tr> <td>розкриття окремого аспекту питання</td> <td>1-3 бали</td> </tr> <tr> <td>неправильна відповідь або її відсутність</td> <td>0 балів</td> </tr> </tbody> </table>	Критерії	Бали	глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії	16-20 балів	правильна стисла відповідь	12-15 балів	поверхова відповідь	8-11 балів	поверхова відповідь з наявністю окремих помилок	4-7 балів	розкриття окремого аспекту питання	1-3 бали	неправильна відповідь або її відсутність	0 балів
	Критерії	Бали													
	глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії	16-20 балів													
	правильна стисла відповідь	12-15 балів													
	поверхова відповідь	8-11 балів													
	поверхова відповідь з наявністю окремих помилок	4-7 балів													
розкриття окремого аспекту питання	1-3 бали														
неправильна відповідь або її відсутність	0 балів														
Самостійна робота	Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок вміння працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати. Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів теми написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді та написання реферату.														

<u>Критерії оцінювання реферату (оцінюється в діапазоні від 0 до 15 (10) балів)</u>	
Критерії	1 семестр
● глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	- 12-15 балів
● обґрунтоване розкриття проблеми	- 9-11 балів
● тема розкрита неповно	- 6-8 балів
● реферат суто компілятивного рівня	- 3-5 балів
● розкритий лише окремих аспект	- 1-2 бали
● реферат не зарахований	- 0 балів

7. Політика курсу

Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Академічна доброчесність:

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

8. Рекомендована література

1. Бабенко С, Гелей С, Гончарук Я. Історія кооперативного руху: Підручник. Л., 1995.
2. Вербова О. Економічна історія: Навчальний посібник. Львів. 2002
3. Гаврилук О., Румянцев А. Економічна інтеграція в сучасному світі. К., 1991.
4. Економіка зарубіжних країн: Підручник / А. Філіпенко, В. Вергун, І. Бураківський та ін. К., 1996.
5. Економічна енциклопедія: В 3 т. К., 2001–2002.
6. Економічна історія зарубіжних країн. За ред. Уперенка М. О. Харків, 2009.

9. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / за ред. С. І. Архієреєва, Н. Б. Решетняк .Х.: НТУ «ХП», 2010. 336 с.
10. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХст.: навч.посібн. За ред. В.В.Козюка, Л.А. Радіонової. К.: Знання, 2011. 582с.
11. Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу. К., 1996
12. Лановик Б.Д. Економічна історія України і світу. К.,1999.
13. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія України і світу: Підручник. К., 2001.
14. Мак-Ніл Вільям. Піднесення Заходу. Історія людського суспільства. К.: Ніка-Центр, 2002.
15. Міжнародні економічні відносини: Історія міжнародних відносин: Підручник / За ред. А. Філіпенка. К., 1992.
16. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства: Навч. посіб. К. 1996.
17. Царенко О. М. Захарчук А.С. Економічна історія України і світу. Навчальний посібник. Суми, 2000.

Викладач _____ Комар В. Л.